

Raportointivuosi 2014

Tarkastusviraston tarkastus - ja valvontatoiminnan laaturaportti

Sisällys

1	Tarkastusviraston laatujärjestelmä	3
2	Laaturaportointi	4
3	Laadunvarmistus	5
3.1	Viraston yhteiset toimenpiteet ja laadunvarmistuksen työnjako	5
3.2	Laadunvarmistus tilintarkastuksessa ja laillisuustarkastuksessa	5
3.3	Laadunvarmistus tuloksellisuustarkastukseen	5
3.4	Laadunvarmistus finanssipolitiikan tarkastuksessa ja valvonnassa	6
4	Laaduntarkastuksen toimenpiteet	8
4.1	Tilintarkastus ja laillisuustarkastus	8
4.2	Tuloksellisuustarkastus	8
4.3	Finanssipolitiikan tarkastus ja valvonta	9
5	Laatutavoitteiden toteutuminen ja laadun kehittäminen kertomus-vuoden aikana	10
5.1	Viraston yhteiset toimenpiteet	10
5.2	Tilintarkastus ja laillisuustarkastus	11
5.3	Tuloksellisuustarkastus	11
5.4	Finanssipolitiikan tarkastus ja valvonta	12
6	Toimintayksiköiden arvio laaturiskien hallintaan käytettyjen välineiden riittävydestä	13
7	Vaali- ja puolerahoitusvalvonnan laadunhallinta	14
8	Yhteenveto	15
	Liite: Valtiontalouden tarkastusviraston laatupolitiikka	17

1 Tarkastusviraston laatujärjestelmä

Tarkastusviraston laatujärjestelmän rakentamisen ja ylläpidon keskeisin kansainvälinen standardi on ISSAI 40, joka on myös perustana tarkastusviraston laatujärjestelmässä samoin kuin suomalaisen hyvän hallinnon periaatteet. Tarkastusviraston yksiköt ja toiminnot vastaavat toimintansa laadusta ja pitävät yllä toimintansa edellyttämää laatujärjestelmää. Tarkastuksen yksiköiden ja toimintojen laatujärjestelmät perustuvat ajantasaiseen tarkastus- ja toimintaohjeistukseen, vakioituun tarkastusprosessiin, sen laatua varmistavaan ajantasaiseen ohjaukseen ja valvontaan sekä jälkikäteiseen laaduntarkastamiseen.

Laatujärjestelmien avulla yksiköt ja toiminnot varmistuvat toimintansa tasaisen korkeasta laadusta, ehkäisevät ja rajoittavat mahdollisten laatupoikkeamien vaikutusta sekä tuottavat perustietoa yksikön toiminnan laadun edelleen kehittämiseksi.

Tarkastusvirasto tukee ja koordinoi yksiköiden ja toimintojen laatutyötä viraston yhteisen ohjeistuksen, kansainvälisten tarkastusalan standardien seurannan ja toimeenpanon tuen kautta. Tarkastusviraston asettaman laaturyhmän tehtävänä on huolehtia laadunhallinnan periaatteet ja menettelytavat kattavan viraston laatujärjestelmän koordinoinnista ja kehittämisestä. Laaturyhmän muodostavat viraston laadunhallinnan koordinoinnista vastaava virkamies sekä tarkastuksen toimintayksiköiden laatukoordinaattorit.

2 Laaturaportointi

Tarkastusviraston toimintakäsikirjaan sisältyvien tarkastustoiminnan laatujärjestelmän periaatteiden mukaisesti laaturyhmä kokoaa vuosittain viraston johdolle yhteisen laaturaportin. Lähtökohtana on, että laaturaportointi heijastaa niitä viraston laatupolitiikan perusteita (ks. liite), jotka virasto on vahvistanut tarkastustoiminnan laatujärjestelmää koskevaa ohjeen antamisen yhteydessä.

Laaturyhmän kokoama laaturaportti koskee kaikkia viraston tarkastus -ja valvontalajeja eli tilintarkastusta, laillisuustarkastusta, tuloksellisuustarkastusta, finanssipolitiikan tarkastusta, finanssipolitiikan valvontaa sekä puolue- ja vaalirahoituksen valvontaa.

Tämän viraston johtoryhmälle osoitetun laaturaportin tarkoituksena on antaa johtoryhmälle kattava kuva viraston laadunhallinnan järjestämisestä ja laatujärjestelmän toimivuudesta sekä tuottaa tietoa tilinpäätökseen sisältyvän sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuman laatimista varten.

Tarkastusviraston ulkoinen laaturaportointi on integroitu osaksi viraston muuta ulkoista raportointia. Laatujärjestelmän toiminnasta ja sen tuottamista tuloksista raportoidaan viraston tilinpäätökseen sisältyvässä toimintakertomuksessa.

3 Laadunvarmistus

3.1 Viraston yhteiset toimenpiteet ja laadunvarmistuksen työnjako

Laadunvarmistuksen yhteisistä toimenpiteistä virastossa vastaa laaturyhmä. Laaturyhmän avulla pyritään tukemaan ylimmän johdon laadunhallintaan liittyvää johtamistehtävää sekä lisäämään ja koordinoimaan suunnitelmallista yksikköjen rajat ylittävää laadunhallintaa koskevaa vuoropuhelua.

Laaturyhmän tehtävänä on aiemmin mainitun lisäksi valmistella ja käsitellä yhteen sovittavasta ja kehittävästä näkökulmasta viraston laatupolitiikkaa, laadunhallintaa, laadunvarmistusta, laaturaportointia, kansallista ja kansainvälistä vertailua ja ulkoista arviointia. Laaturyhmä vastaa myös viraston yhteisestä laatudokumentoinnista ja laadun seurannasta.

Valtiontalouden tarkastusviraston laatupolitiikan linjausten ja voimassa olevan strategian mukaisesti tarkastusten laadunvarmistus on kaikkia tarkastuksen vaiheita läpileikkaava toiminto ja se on rakennettu tarkastusviraston yksiköissä ja toiminnoissa tarkastusprosessin kiinteäksi osaksi.

Tarkastusviraston yksiköiden ja toimintojen vastuulla ovat tarkastuslajikohtaiset laadunhallinnan järjestelyt ja yksityiskohtaiset menettelytavat. Tarkastusviraston yksiköt ja toiminnot vastaavat siitä, että laatuasiat on selkeästi vastuutettu ja dokumentoitu, laadunvarmistuksen ja laaturaportoinnin käytännöt vastaavat yleistä ohjeistusta, laaturiskit tunnistetaan, laadun kehitykselle asetetaan erikseen seurattavia tavoitteita ja menettelyjä ja käytäntöjä kehitetään jatkuvasti toiminnasta saadun palautteen perusteella.

3.2 Laadunvarmistus tilintarkastuksessa ja laillisuustarkastuksessa

Tilintarkastuksen ja laillisuustarkastuksen laadunvarmistus on rakennettu kaikkiin tilintarkastuksen toimintayksikön prosesseihin. Tilintarkastajan työtä valvotaan kaikilla käsittelytasoilla ja kaikissa vaiheissa. Tarkastusta ohjaava ja valvova henkilö käy läpi dokumentoidun tarkastustyön. Laadunvalvontapisteissä ei ole vuonna 2014 tapahtunut muutosta.

Vuonna 2014 tilintarkastuspäälliköt ovat laatineet laadunvalvontalomakkeen kaikista vuoden 2013 tilintarkastuksista, järjestelmätarkastuksista ja laillisuustarkastuksista. Laadunvalvontalomakkeissa käsitellään tarkastusdokumentaation ohjeistuksen mukaisuutta.

Tarkastusdokumentaation laatu on parantunut viime vuosien aikana. Tilintarkastuspäälliköiden tekemän laadunvalvonnan ja niistä laadittujen lomakkeiden mukaan tilintarkastusten dokumentointi on pääsääntöisesti tehty niin, että tarkastuspäällikön on ollut mahdollista kohtuullisella työllä todeta tarkastuksen kulku ja dokumentoinnin asianmukaisuus. Laadunvalvonnassa ja laaduntarkastuksessa todettuja puutteita ja kehittämiskohteita on käsitelty luvussa 4.1.

3.3 Laadunvarmistus tuloksellisuustarkastuksessa

Tuloksellisuustarkastuksen laadunvarmistustoimenpiteet on koottu tuloksellisuustarkastuksen ohjeen lukuun 7. Ohjeen mukainen laadunvarmistus kattaa koko tarkastusprosessin, eli tarkastuksen suunnittelun, tarkastuksen aikaiset toimenpiteet, sekä raportoinnin mukaan lukien jälkiseuranta. Huolellinen tarkastuskohtainen dokumentaatio sähköiselle työpöydälle kaikissa tarkastuksen vaiheissa on olennainen osa laadunvarmistusta. Ohjetta ei ole vuoden 2014 aikana muutettu, mutta sen soveltamiskäytäntöjä on jonkin verran muutettu ja tarkennettu (kts. muutoksista jäljempänä).

Ohjeen mukaiset vaatimukset ja menettelyt koskevat kaikkia tarkastuksia, jotka raportoidaan tuloksellisuustarkastuskertomuksina. Tuloksellisuustarkastuksen tarkastussuunnitelmaan otettujen, mutta muulla tavoin kuin tuloksellisuustarkastuskertomuksina raportoitavien tarkastusten laadunvarmistuksessa näitä menettelyjä noudatetaan soveltuvin osin, esimerkkinä valtion tilinpäätöskertomuksen vaikuttavuusinformaation tarkastus.

Laadunvarmistusjärjestelmän kannalta olennaisimmista muutoksista ja kehittämisestä vuoden 2014 aikana voi todeta seuraavaa:

- Tarkastusten suunnittelujärjestelmä uudistettiin kokonaisuudessaan siten, että tarkastussuunnitelman teemojen ja aiheiden valmistelua varten perustettiin suunnitteluryhmä. Samalla hallinnonalakohtaisista riskianalyseistä ja aihe-ehdotuksista luovuttiin ja tilalle tulivat toimintokohtaiset, omalle lomakkeelle laadittavat riskianalyytit. Muutokset otetaan aikanaan huomioon ohjetta uudistettaessa.
- Esiselvityksen tuloksena syntyvä tarkastusasetelma määrittää keskeisesti sen, minkä laajuisena tarkastus toteutetaan. Päätös tarkastuksen aloittamisesta on käytännössä yksikön merkittävin resurssija sitova päätös. Päätöksen laadunvarmistukseen liittyen kertomusvuonna ryhdyttiin pilotoimaan käytäntöä, jossa muu kuin tarkastusta ohjaava tarkastuspäällikkö arvioi vertaisarviointina esiselvityksen tarkastusasetelman. Arvioijaksi määrätty tarkastuspäällikkö toimii jatkossa myös tarkastuksen valmistumisen jälkeen kertomuksen laadunarvioijana. Jälkikäteen laadunarviointi on muuten kertomusvuonna toteutettu samoin kuin aiemminkin.
- Esiselvitysprosessiin on lisäksi lisätty laadunvarmistuspisteitä, joilla on pyritty varmistamaan kaikkien keskeisten näkökohtien esilletulo ja vahvistamaan yhteisymmärrystä siitä, mitä tarkastuksen tuloksena saadaan. Asia ei näin jää pelkästään esiselvityksen päättävän esiselvityskokouksen varaan.
- Jälkiseurantaan liittyen on ryhdytty pilotoimaan käytäntöä, jossa tarkastuksen suositukset, niiden toteutuminen ja vaikuttavuus sekä mahdolliset syyt toteutumatta jäämiseen käydään tarkemmin läpi erillisessä kokouksessa. Tämän keskustelun pohjana on suositusten toteumalomake. Lomake on sama kuin aiempina vuosina.

3.4 Laadunvarmistus finanssipolitiikan tarkastuksessa ja valvonnassa

Finanssipolitiikan tarkastusten laadunvarmistus kattaa kaikki tarkastusprosessin eri vaiheet. Tarkastusprosessi ja siihen liittyvät laadunvarmistuksen valvontapisteet on kuvattu 30.11.2011 annetussa finanssipolitiikan tarkastuksen ohjeessa.

Finanssipolitiikan tarkastuksen suunnittelu perustuu valtiontalouden tarkastusvirastossa laadittavaan valtion- ja kansantalouden riskianalyysiin. Valtion- ja kansantalouden riskianalyysiä täydennetään finanssipolitiikan riskien osalta finanssipolitiikan tarkastuksen vaalikausisuunnitelmaan sisällytettävällä riskianalyysillä.

Vaalikausisuunnitelman luonnoksesta pyydetään vertaisarviointi tarkastusviraston tarkastajalta tai ulkopuoliselta riippumattomalta asiantuntijalta. Finanssipolitiikan tarkastuksen vaalikausisuunnitelman laadunvarmistuksella varmistetaan, että suunnitelma perustuu pätevään, luotettavaan sekä riittävään aineistoon, analyysiin ja päätelmiin.

Finanssipolitiikan tarkastuksen tarkastusprosessin aikaisesta laadunvarmistuksesta kaikissa tarkastusprosessin vaiheissa on vastannut finanssipolitiikan tarkastuspäällikkö. Eduskuntakertomuksina julkaisutaviin finanssipolitiikan tarkastuksiin on pyydetty laadunvarmistajaksi tarkastusviraston virkamies silloin, kun finanssipolitiikan tarkastuspäällikkö on osallistunut tarkastukseen. Finanssipolitiikan tarkastusten laadunvarmistuspisteet on kuvattu finanssipolitiikan tarkastuksen ohjeessa luvussa 7.

Laadunvarmistuspisteitä ovat esiselvityksen laadunvarmistus, kertomus-luonnoksen laadunvarmistus ennen palautteelle lähettämistä ja palautteiden käsittely sekä loppukokous. Huolellinen ja kattava tarkastusdokumentaatio sähköiselle työpöydälle on keskeinen osa tarkastusten laadunvarmistusta.

Finanssipolitiikan tarkastuksessa tarkastusprosessin aikaiseen laadunvarmistukseen on kiinnitetty erityistä huomiota. Tarkastusten etenemisestä ja sisällöstä on keskusteltu säännöllisesti finanssipolitiikan tarkastusryhmässä. Laadunvarmistuksessa kiinnitetään huomiota siihen, että tarkastus perustuu pätevään ja luotettavaan analyysiin. Lisäksi tarkastuksen tulee olla huolellisesti dokumentoitu. Osana laadunvarmistusta on kiinnitetty huomiota myös raportoinnin selkeyteen. Kannanottojen ja suositusten tulee olla johdettavissa tarkastushavainnoista. Lisäksi kannanottojen ja suositusten tulee olla selkeitä ja konkreettisia siten, että ne ovat toteutettavissa ja niistä ilmenee ketä vastuutetaan.

Finanssipolitiikan tarkastusten jälkiseuranta on toteutettu osana finanssipolitiikan jatkuvaa tarkastusta. Jatkuvan tarkastuksen havainnot on raportoitu vuosittain erilliskertomuksena eduskunnalle. Jälkiseurannan toteuttamisesta on kirjaus tarkastuskertomuksessa.

Tarkastusvirastolla on ollut 1.1.2013 lähtien uusi lakisäätöinen tehtävä, jonka mukaan tarkastusvirasto toimii riippumattomana finanssipolitiikan valvontaelimenä. (Laki talous- ja rahaliiton vakauudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista (869/2012) – ns. FIPO laki.) FIPO lain asettamisen yhteydessä lakia valtiontalouden tarkastusvirastosta (676/2000) muutettiin siten, että lain 1 §:ään lisättiin uusi 4 momentti, jonka mukaan tarkastusvirasto valvoo EU:n budjettikehysdirektiivin ja kansallisen FIPO lain mukaisten säännösten noudattamista.

Valvontatehtävään sisältyy julkisen talouden kehysten eli julkisen talouden monivuotisen suunnitelman valvonta, makrotalouden ennusteiden luotettavuuden valvonta sekä julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteen (MTO) noudattamisen ja tähän liittyvän korjausmekanismin valvonta. Tarkastusviraston tulee ilmoittaa valvontansa perusteella tekemänsä johtopäätökset toimittamalla valtioneuvostolle tarkastuskertomus tai erillinen ilmoitus tarkastuskertomuksesta. Lisäksi eduskunta haluaa tarkastukset erilliskertomuksina eduskunnalle.

Valvontatehtävä on vuonna 2014 toteutettu ja valvonnan havainnot on raportoitu osana finanssipolitiikan jatkuvaa tarkastusta. Tarkastus- ja valvontaprosessin aikaisesta laadunvarmistuksesta on vastannut finanssipolitiikan tarkastuspäällikkö. Eduskuntakertomuksena julkaistaviin finanssipolitiikan tarkastuksen ja valvonnan raportteihin on pyydetty laadunvarmistajaksi tarkastusviraston virkamies silloin, kun finanssipolitiikan tarkastuspäällikkö on osallistunut tarkastuksen ja valvonnan toteuttamiseen.

4 Laaduntarkastuksen toimenpiteet

4.1 Tilintarkastus ja laillisuustarkastus

Tilin- ja laillisuustarkastuksen yksikössä suoritetaan tarkastusprosessiin liittyvän laadunvalvonnan lisäksi prosessista erillisiä laaduntarkastuksia. Tilintarkastuksessa laaduntarkastuksen suorittaa tilintarkastuspäällikkö, joka ei ole osallistunut tarkastuskohteen ohjaukseen ja laadunvalvontaan. Laaduntarkastuksissa käytetään laaduntarkastuslomaketta. Lomakkeen sisältö kattaa koko tarkastusprosessin (suunnittelu, tilikauden aikainen raportointi, tilinpäätösvaiheen raportointi sekä tilintarkastusdokumentaatio). Laillisuustarkastuksissa on pääsääntöisesti kaksi tarkastusta ohjaavaa ja valvovaa tarkastuspäällikköä ja lisäksi tarkastukset käsitellään laillisuustarkastuksen ohjausryhmässä, jossa on myös tarkastusprosessin ulkopuolisia henkilöitä.

Vuonna 2014 toteutettiin suunnitelman mukaisesti yhteensä 15 laaduntarkastusta, jotka kohdistuivat vuoden 2013 tilintarkastuksiin. Laaduntarkastuksia suoritti kuusi tilintarkastuspäällikköä. Tarkastuskohteet valittiin satunnaisesti siten, että yhdelle tarkastajalle tuli vain yksi laaduntarkastus. Laaduntarkastuksista on laadittu valvontalomakkeet.

Vuoden 2013 laaduntarkastusten perusteella tilintarkastukset on laadittu pääosin tilintarkastusohjeen mukaisesti. Laadunvalvonnoissa ja laaduntarkastuksissa todettiin yksittäisissä tapauksissa puutteita tilintarkastusdokumentaatioissa ja tarkastussuunnitelman aikataulutuksessa.

Laadunhallintaa kehitetään edelleen ottamalla huomioon laadunvalvonnoissa ja laaduntarkastuksissa todetut puutteet. Asioita käsitellään yksikön johtoryhmässä, koulutuksissa sekä yksityiskohtaisemmin yksittäisten tarkastusten ohjauksessa. Yhtenä keskeisenä toimenpiteenä on mahdollisuuksien mukaan toteuttaa laadunvalvonta väliraporttiluonnoksen valmistumisen yhteydessä.

4.2 Tuloksellisuustarkastus

Laaduntarkastuksen toimenpiteillä tarkoitetaan tässä laajasti kaikkia niitä toimintayksikön suorittamia tarkastusprosessin ulkopuolisia ja tarkastuskertomuksen antamisen jälkeisiä toimia, joilla pyritään varmistamaan tarkastuksen ohjeidenmukaisuudesta, ohjeiden mukaisten laadunvarmistusmenettelyjen riittävytydestä (edellä kohta 3.3) sekä myös toimia, jotka käynnistetään mahdollisten laatu- ja keuhkeamien johdosta. Toimien tavoitteena on kerätä tietoa tarkastustyön laadusta, laadun parantamis- ja mahdollisuuksista sekä laadunvarmistusjärjestelmän toimivuudesta.

Jälkikäteen laadunvarmistuksen keskeinen menettelytapa on kaikkien kertomukseen päätyneiden tarkastusten laadun arviointi ja käsittely yksikön johtoryhmässä (ns. laatukokous). Tarkastuksen tehneet tarkastajat ovat niin halutessaan läsnä laatukokouksissa. Laadunarviointi on kaksiosainen: 1) tarkastuskertomuksen laadun ulkoinen arviointi, josta vastaa tarkastuspäällikkö, joka ei ole osallistunut kyseiseen tarkastusprosessiin ja 2) tarkastuksen tekijöiden ja ohjaajien tekemä tarkastusprosessin arviointi, joka sisältää arvion tarkastusprosessin onnistumisesta ("lessons learned"). Molemmat arvioinnit dokumentoidaan vakiomuotoiseen arviointilomakkeeseen, joista kootaan vuosittain yhteenveto.

Jälkikäteen laadunvarmistuksen menettelytapana on myös edellä kohdassa 2.3. kuvattu jälkiseurantaprosessiin kytkeytyvä tarkastuksen suositusten toteutumisen arviointi.

Jälkikäteen laadunvarmistuksen menettelyissä ei vuoden 2014 aikana tapahtunut muita muutoksia. Tässä kuvattuja menettelyjä ei sovelleta muulla tavoin kuin tuloksellisuustarkastuskertomuksina raportoitaviin tarkastuksiin.

Tuloksellisuustarkastus pyrkii aktiivisesti hyödyntämään myös muualla ja muiden aloitteesta tehtäviä tarkastuksen vaikuttavuuteen ja laatuun liittyviä tutkimuksia ja arvioiteja. Kertomusvuonna on käynnistynyt osana pohjois-maista tutkimushanketta (The influence of performance audit on public administration and politics – A comparative study of the Nordic Supreme Audit Institutions) Suomen tarkastusviraston osuus, jonka toteuttajana on Tampereen yliopisto. Tutkimuksen toteutustapana on ky-

sely yksittäisten tuloksellisuustarkastusten kohteena olleille tahoille. Tuloksellisuustarkastus panosti kyselyn vastaajajoukon kartoittamiseen ja kyselyn terminologian tarkistamiseen niin, että tutkimushanketta voitiin lähteä onnistuneesti toteuttamaan. Hankkeen suunnitelman mukaan tuloksista saadaan tietoa vuoden 2015 aikana.

4.3 Finanssipolitiikan tarkastus ja valvonta

Finanssipolitiikan tarkastuksessa raportoinnin painopiste on ollut eduskunnalle annettavissa kertomuksissa. Finanssipolitiikan jatkuvan tarkastuksen havainnot on raportoitu vuosittain keväällä erilliskertomuksena eduskunnalle. Jatkuvan tarkastuksen tuloksia on syvennetty vaalikausiraporteissa ja vaalikauden puoliväliraporteissa, jotka niin ikään on annettu erilliskertomuksina eduskunnalle. Koska eduskunnalle annettuihin erilliskertomuksiin ei tarkastusvirastossa ole kohdistettu jälkikäteen laadunvarmistuksen toimenpiteitä, se merkitsee sitä, että näitä toimenpiteitä ei ole kohdistettu myöskään finanssipolitiikan jatkuvan tarkastuksen raportointiin.

Vuonna 2014 julkaistiin kaksi finanssipolitiikan tarkastuksen ja valvonnan raporttia erilliskertomuksena eduskunnalle. Raporteista on saatu laajalti palautetta sekä hallinnosta että akateemisilta tutkijoilta raporttien eduskuntakäsittelyiden yhteydessä. Raportteja on pidetty ulkopuolisten arvioissa laadukkaina ja asiantuntevasti laadittuina. Ne ovat arvioiden mukaan olleet merkittävä lisä finanssipolitiikan julkisessa arvioinnissa. Lisäksi keväällä 2014 raportin valmistumisen jälkeen käytiin hallinnossa palautekeskusteluita valmistuneesta työstä. Tätä hyväksi havaittua käytäntöä tullaan soveltamaan myös jatkossa osana finanssipolitiikan tarkastuksen ja valvonnan jälkikäteistä laaduntarkastusta.

Yhteensä kertomusvuonna 2014 valmistui kolme finanssipolitiikan tarkastuskertomusta ja kaksi finanssipolitiikan tarkastuksen ja valvonnan erilliskertomusta eduskunnalle. Näihin ei ole kohdennettu jälkikäteen laaduntarkastuksen toimenpiteitä.

(17)

5 Laatumavoitteiden toteutuminen ja laadun kehittäminen kertomusvuoden aikana

5.1 Viraston yhteiset toimenpiteet

Tarkastusviraston sisäinen laaturyhmä jatkoi viraston laatuohjeen mukaisesti tarkastusviraston laadunhallintajärjestelmän toiminnan kehittämistä, seurantaan sekä laaturaportoinnin kokoamista ja hyvien laatumavoitteiden edistämistä. Laaturyhmän pöytäkirjat ovat saatavilla sähköisessä työpöydässä sekä Ajankohtaista että Pöytäkirjat-kansioissa.

Keskeisen laaturyhmän laadunhallintatoimenpiteiden tulostavoitteen mukaisesti laaturyhmä jatkoi virastossa tehdyn kansainvälisen vertaisarvioinnin (peer review 2012) tulosten arviointia käymällä järjestelmällisesti läpi kaikki vertaisarviointihankkeessa esille nostetut kehittämiskohteet siitä näkökulmasta, kuinka tuloksia ja niihin sisältyviä kehittämisideoita oli hyödynnetty viraston kehittämistyössä. Yleisarviona todettiin, että miltei kaikki kehittämisideat olivat johtaneet käytännön kehittämistoimiin.

Laaturyhmän kertomusvuoden aikana toteuttamassa arviointityössä on todettu seuraavien laadun kehittämistavoitteiden toteutuminen:

- viraston strategisessa johtamisessa ja ohjaamisessa on huomiota kiinnitetty keinoihin, joilla turvataan tarkastuksen laatua ja lisäarvoa sisällyttämällä tarkastussuunnitelmaan otettuihin toiminnan strategiaan tavoitteisiin erityisiä laatumavoitteita, joita koskivat tarkastuksen aikaista vuorovaikutusta, valtiontaloudellisen näkökulman kattavuutta viraston tarkastustoiminnassa sekä raportoidun tiedon hyödynnettävyyttä. Syksyllä 2014 tehdyssä laaturyhmän koordinoimassa edellä mainittujen laatumavoitteiden itsearviointeissa tarkastuksen yksiköt arvioivat laatumavoitteiden toteutuneen hyvin. Esimerkiksi tarkastustulosten käytettävyyden kannalta olennaista tarkastusraporttien luettavuutta on parannettu kertomusten rakennetta kehittämällä. Samoin huomiota on kiinnitetty tarkastuskohteen ja tarkastusviraston vuorovaikutuskeinojen parantamiseen tarkastusprosessissa.
- viraston suunnittelujärjestelmää on kehitetty siten, että toiminnan kohdentamista koskevan suunnittelun taustalla oleva viraston valtion- ja kansantalouden riskianalyysi on entistä paremmin integroitu tarkastusyksiköiden suunnitteluprosessiin. Tavoitteena on ollut valtion- ja kansantalouden riskianalyysin mahdollisimman hyvä käytettävyys viraston tarkastussuunnitelmaa laadittaessa ja tarkastuksia kohdennettaessa.

Laaturyhmä aloitti myös viraston tarkastustoiminnan laatumavoitteita koskevan ohjeen päivittämisen. Samoin käynnistettiin kaikille tarkastus- ja valvontatyötä tekeville virastolaisille tarkoitettua tarkastuksen ja työyhteisön kehittämiseen tähtäävän koulutusohjelman laadunhallintaa koskevan koulutusosion valmistelu. Laadunhallinnan koulutusosion osalta tavoitteena on aloittaa koulutus syksyllä 2015.

Laatumavoitteiden ja standardityön koordinoimista on parannettu siten, että standardiryhmä on lopetettu ja sen tehtävät on lisätty laaturyhmälle. Laaturyhmää on täydennetty kahdella tarkastuspäälliköllä, jotka aiemmin ovat toimineet standardiryhmässä.

Tarkastusviraston toiminnassa kokonaisuutena henkilöriski muodostaa välillisesti myös laaturiskin. Laaturiskin hallinnassa on tästä näkökulmasta kyse osaamisesta, motivaatiosta, projektinhallinnasta ja resurssien tasapainoisesta käytöstä. Tarkastuksen toimintayksiköt ovat aktiivisin toimenpitein, muun muassa projektinhallinnan työkaluin, ryhmätyön edistämällä ja dokumentointikäytäntöjen parantamisella pyrkineet ehkäisemään ja rajoittamaan henkilöriskien vaikutuksia tarkastustyön laatuun. Henkilöriskin hallintaan tulee kuitenkin edelleen kiinnittää huomiota.

Kaiken kaikkiaan laaturyhmä on arvioinut, että tarkastusvirastolla on kokonaisuutena riittävät välineet laaturiskien hallintaan.

(17)

5.2 Tilintarkastus ja laillisuustarkastus

Kertomusvuonna viraston tarkastussuunnitelmassa asetettujen strategisten laatutavoitteiden toteutumista arvioitiin tilin- ja laillisuustarkastuksen yksikössä itsearvointina. Laatutavoitteet koskivat tarkastuksen aikaista vuorovaikutusta, valtiontaloudellisen näkökulman esillä oloa tarkastuksissa sekä raportoidun tiedon hyödynnettävyyttä. Itsearviointin perusteella laatutavoitteiden voi katsoa toteutuneen hyvin.

Vuonna 2014 tilintarkastusyksikön keskeisimpiä kehittämiskohteita ovat olleet tilintarkastusohjeen uudistaminen ISSAI-standardien pohjalle, Kieku-tietojärjestelmän käyttöönottoon valmistautuminen ja järjestelmätarkastuksen integroiminen tilintarkastukseen.

Tilintarkastusohjeistuksen uudistus on käynnissä. Uudistettava ohjeistus otetaan käyttöön vaiheittain tarkastuskaudesta 2014–2015 alkaen. Kieku-tietojärjestelmän käyttöönottoon on valmistauduttu muun muassa kouluttautumalla ja järjestelmätarkastuksin. Järjestelmätarkastuksen integroitumista muuhun tilintarkastukseen on jatkettu.

Laillisuustarkastuksessa on tarkastuskaudella 2013–2014 otettu käyttöön ohje tilintarkastuksen yhteydessä toteutettavista laillisuustarkastuksista.

Laadunvalvonnoissa ja laaduntarkastuksissa todettuihin tarkastuksen puutteisiin ja kehittämiskohteisiin kiinnitetään huomiota yksikön koulutuksissa ja tarkastusohjeiden uudistamisessa.

5.3 Tuloksellisuustarkastus

Kertomusvuonna viraston tarkastussuunnitelmassa asetettujen strategisten laatutavoitteiden toteutumista arvioitiin tuloksellisuustarkastuksen yksikössä itsearvointina. Laatutavoitteet koskivat tarkastuksen aikaista vuorovaikutusta, valtiontaloudellisen näkökulman esillä oloa tarkastuksissa sekä raportoidun tiedon hyödynnettävyyttä. Itsearviointin perusteella laatutavoitteiden voi katsoa toteutuneen melko hyvin.

Laatutavoitteisiin liittyen palvelukykyä koskevana tavoitteena oli, että ulkoiset suoritteet valmistuvat sovituissa aikatauluissa. Kertomusvuonna valmistui 10 tarkastuskertomusta ja 2 selvitystä. Näiden osalta tavoitteen voi katsoa toteutuneen melko hyvin. Neljän kertomusvuonna alun perin valmistuvaksi suunnitellun tarkastuksen loppuunsaattaminen kuitenkin siirtyi seuraavalle vuodelle. Osasyynä tähän olivat avainhenkilöiden poissaolot ja sitoutuminen muihin tehtäviin sekä raportoinnin hyödynnettävyyden varmistaminen.

Palvelukykytavoitteena oli myös, että kaikkiin tarkastuksiin liittyviin eduskunnan valiokuntien kuulemispyyntöihin lähetetään asiantuntija ja myös hallinnon vastaavankaltaisiin pyyntöihin vastataan. Tavoitteiden voi katsoa toteutuneen.

Kaikki tuloksellisuustarkastukset tehtiin tuloksellisuustarkastuksen ohjeen tai sitä tarkentavan alemman tasoisen ohjeen mukaisena.

Kaikkien valmistuneiden tarkastuskertomusten (yhteensä 10) laatu arvioitiin tuloksellisuustarkastuksen toimintayksikön johtoryhmässä edellä luvussa 3 kuvatulla menettelyllä. Lisäksi arvioitiin toinen kertomusvuonna julkaistuihin tuloksellisuustarkastuksen selvityksistä. Kertomusarviointien numeeristen arvosanojen keskiarvo nousi edellisvuodesta noin neljällä pisteellä. Näin arvioituna tarkastusten laatu oli keskimäärin varsin hyvällä tasolla. Lomakearviointin perusteella eniten kohennusta tapahtui tarkastuskohteen ja epäkohtien korjaamisesta vastuullisten tahojen yksilöinnissä.

Haasteena nousi edelleen esiin havainto-osan laajuus ja tätä kautta kertomuksen ohjeen mukaisessa pituudessa (70 sivua) pysyminen, mutta tässä onnistuttiin aiempaa paremmin: 12 julkaisusta vain 3 ylitti suositusmitan. Tähän vaikutti osaltaan se, että kertomusvuonna ryhdyttiin jo kiinnittämään huomiota 1.6.2015 käyttöön otettavaan uuteen tiiviimpään kertomusmalliin. Arviointien perusteella tiivistämisestä koskevaan haasteeseen vastaaminen edellyttää huomion kiinnittämistä tarkastusaineiston ja

(17)

evidenssin dokumentointiin muualle kuin tarkastuskertomukseen. Laatuarvioinneissa kiinnitettiin huomiota myös tarkastusasetelman tarkastuskysymysten ja -kriteerien runsauteen. Uuteen kertomusmalliin siirryttäessä kehittämisen kohteeksi nouseekin tarkastuksen tavoitteen tarkempi fokusointi sekä tarkastusasetelman ja -kysymysten tiivistäminen ja rajaaminen.

Tarkastusprosessia koskevien arviointien yleissävy oli myönteinen: Tarkastuksissa saatiin yleensä aikaan se, mitä esiselvitysten perusteella oli tarkoituskin. Prosessin ajankäytön kannalta kehittämisen tarvetta nähtiin aihevalinnan perusteiden ja lähtökohtien dokumentoinnissa ja tarkastuksen tiedonhankintavaiheen hyviin käytäntöihin liittyvän ja hiljaisen tiedon siirtämisessä. Prosessiarviointien perusteella tarkastusten toteutuneet kustannukset pysyivät melko hyvin hallinnassa: Toteumaprosentti tarkastuksen hankesuunnitelmiin verrattuna vaihteli tarkastajien henkilötyöpäivillä mitattuna 73 –121 %:n välillä.

Joidenkin tarkastusten projektinhallintaa ovat vaikeuttaneet tarkastushenkilöstön ja osin myös päällikötason henkilömuutokset ja -vaihdokset hankesuunnitelmaan verrattuna. Ennakoidut ja ennakoimattomat laatu- ja aikatauluriskit hallittiin kuitenkin olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen hyvin eikä raportoinnin hyödynnettävyydestä jouduttu tinkimään. Tosin joissakin tapauksissa raportoinnin viestinnällisyyttä olisi viimeistelyvaiheessa aikataulujen salliessa vielä voinut parantaakin. Prosessiarviointien perusteella sisäinen ja ulkoinen yhteistyö ja julkisuuden hallinta sujui yleisesti ottaen hyvin. Kokemukset tarkastajien osallistumisesta laatukokouksiin olivat hyviä.

5.4 Finanssipolitiikan tarkastus ja valvonta

Finanssipolitiikan tarkastuksen ja valvonnan keskeisin laadunkehittämisen toimenpide on vuonna 2014 ollut tarkastusvirastossa tehdyn työn avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen. Kevään 2014 raportin julkistamisen yhteydessä viraston verkkosivuilla julkistettiin myös tarkastusviraston tarkastusmuistion aineisto ja laskelmat sekä eduskuntakertomusta laajempi muistio tehdystä työstä.

Tarkastuskertomusten rakenteeseen ja tarkastusten kannanottoluvun selkeyteen on kiinnitetty huomiota ensimmäisestä julkistetusta finanssipolitiikan tarkastuskertomuksesta lähtien. Tätä kehittämistyötä on tehty myös koko kertomusvuoden 2014 ajan.

Finanssipolitiikan tarkastuksessa ja valvonnassa työskenteli vuonna 2014 yhteensä kuusi asiantuntijaa, joista viisi oli aloittanut tarkastusvirastossa syksyllä 2012 tai sen jälkeen. Tämän vuoksi keskeinen osa laadun kehittämistä vielä vuonna 2014 on ollut viraston tarkastussuunnittelu- ja tarkastusprosessien sekä tarkastusohjeistuksen tunnetuksi tekeminen. Tarkastusosaamisen kehittäminen taloustieteen teoria- ja menetelmäosaamisen kehittämisen rinnalla on edelleen tärkeä finanssipolitiikan tarkastuksen ja valvonnan laadun kehittämiskohde.

Vuonna 2014 näytti siltä, että henkilöriskistä aiheutuvaa laaturiskiä oli saatu hallintaan vuoden 2013 rekrytoinneilla. Näissä rekrytoinneissa oli huomioitu vuoden 2013 alusta tulleen finanssipolitiikan valvontatehtävän asettamat vaatimukset henkilöstön määrän ja osaamisen suhteen. Tämä mahdollisti tiimityön ja parityöskentelyn toteuttamisen finanssipolitiikan tarkastuksessa ja valvonnassa. Kuudesta asiantuntijasta kolme oli määräaikaisia ja he kaikki siirtyivät vuoden 2014 aikana muihin tehtäviin viraston ulkopuolelle. Lisäksi valvontatehtävässä avainasemassa ollut vakinainen henkilö irtisanoutui vuonna 2014. Tämä korostaa sitä, että lakisääteiseen valvontatehtävään liittyvä osaaminen ei voi olla yhden asiantuntijan varassa.

(17)

6 Toimintayksiköiden arvio laaturiskien hallintaan käytettyjen välineiden riittävydestä

Tilintarkastuksen toimintayksikön tarkastustyössä painottuu tarkastusprosessin aikainen laadunvarmistus. Laaturiskien hallinnan näkökulmasta tilintarkastus- ja laillisuustarkastusprosessit on rakennettu tavalla, joka luo hyvät edellytykset tilintarkastuspäälliköiden suorittamalle valvonnalle. Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että tilintarkastusyksiköllä on laaturiskien hallintaan riittävät välineet.

Tilintarkastuksen ja laillisuustarkastuksen näkökulmasta henkilöriskiä hallitaan muun muassa ajantasaisella tarkastusohjeistuksella, yhtenäisillä menettelyillä ja käytännöllä sekä tehokkaalla projektinhallinnalla.

Tuloksellisuustarkastuksen ohjeen mukaiset menettelytavat muodostavat laaturiskien keskeisen hallintavälineen. Sähköisen työpöydän tarkastuskohtaiset työtilat ovat mahdollistaneet tarkastusten ja siihen liittyvien laadunvarmistustoimenpiteiden dokumentoinnin siten, että tarkastuksen audit trail ja ladunvarmistuspisteet ovat myös jälkikäteen helpommin todennettävissä. Tuloksellisuustarkastuksen laaturiskien hallintavälineiden voidaan katsoa olevan riittävät.

Tuloksellisuustarkastuksen yhtenä tavoitteena on mahdollisimman tuoreiden tarkastushavaintojen esittäminen syyskuussa annettavassa viraston vuosikertomuksessa eduskunnalle. Tämä on osaltaan johtanut tarkastusten valmistumisen kasautumiseen samaan ajankohtaan ja tarkastusprosessin viime vaiheiden pullonkulaan, joka ajoittuu loppukeväälle ja alkukesälle. Tämä muodostaa myös tunnistetun laaturiskin. Riski on pyritty ottamaan huomioon tarkastusten hankesuunnitelmissa ja ajoittamalla tarkastuksen loppuvaiheen laadunvarmistustoimia mahdollisuuksien mukaan aiempaan ajankohtaan. Lisäksi edellä luvussa 2.3 mainitulla raportoinnin aloituskokouksen käyttöönotolla on tähdätty samaan. Vaikka valmistumisen kasautumista edelleen esiintyy, riskin voi katsoa pysyneen hallinnassa.

Henkilöriski on tuloksellisuustarkastuksessa pysynyt melko korkealla tasolla. Esimerkiksi tietyn tarkastuskohteen vaatiman erityisosaamisen varmistaminen ja varajärjestelyt henkilövaihdostilanteissa, esimiestehtävien vaihdokset mukaan lukien, muodostavat toimintayksiköiden tunnistaman potentiaalisen laaturiskin. Tuloksellisuustarkastuksessa henkilöriskiin liittyviä laaturiskejä on pyritty hallitsemaan muun muassa antamalla tarkastustehtävät pääsääntöisesti vähintään kahden hengen työryhmälle. Resurssien vähenemisen myötä tästä on jouduttu kertomusvuonna joissakin tapauksissa tinkimään. Tähän laaturiskiin vastaaminen on edellyttänyt ohjaavan päällikön ohjauspanoksen lisäystä ja kuormituksen kasvua. Henkilöriskin toinen yleinen ilmentymä on resurssien osin ennakoimaton sitoutuminen muuhun kuin suunnitelman mukaisiin tarkastuksiin. Tämä riski, joka on enemmän aikataulu- kuin laaturiski, ei edellisvuoteen verrattuna kuitenkaan ole kasvanut.

Finanssipolitiikan tarkastuksessa ja valvonnassa henkilöriski on ollut korostunut yksikön pienen koon vuoksi. Suuri osa tarkastustyöstä raportoidaan eduskunnalle annettavissa kertomuksissa, joiden aikataulut eivät jousta. Tällöin tarkastusten huolellinen suunnittelu korostuu, jotta prosessinaikaisesta laadunvarmistuksesta voidaan huolehtia. Lisäksi määräaikaiset henkilöt siirtyvät muualle helpommin kuin vakinaisessa virassa olevat. Tämä riski realisoitui vuonna 2014.

Asiantuntijoiden nopea vaihtuvuus aiheuttaa laaturiskin, sillä taloustieteen teoria- ja menetelmäosaamisen lisäksi tarkastusosaamisen kehittäminen vie aikaa.

(17)

7 Vaali- ja puolerahoitusvalvonnan laadunhallinta

Vaali- ja puolerahoitusvalvontaan liittyvien ilmoitusten vastaanoton ja julkaisun laadunhallinta keskittyy sähköisen ilmoitusjärjestelmän automaattisiin kontrolleihin, paperilla saapuvien ilmoitusten vastaanottamiseen tarkastusviraston kirjaamon prosessien mukaan sekä tallennettujen ilmoitusten oikeellisuuden tarkastamiseen ja paperi-ilmoitusten arkistointiin.

Puoluelaisissa tarkastusvirastolle osoitetun valvontatehtävän osalta noudatetaan pääosin samanlaista laadunvarmistusta kuin tilintarkastuksissa.

Tarkastusten toteuttamisesta on laadittu tarkastussuunnitelma, jonka on hyväksynyt tarkastusta ohjaava tilintarkastuspäällikkö. Tarkastussuunnitelman käsittelyyn osallistui myös toimintayksikön ylijohdaja. Tarkastuskriteerit on johdettu puoluelaista.

Tarkastetuille yhteisöille kommenteille lähetetyt muistiot käsitellään prosessissa kuten väliraportit, ja tarkastusten dokumentoinnissa on käytetty yhtenäistä työpaperipohjaa. Tarkastuksen kuluessa tarkastusta ohjaava tilintarkastuspäällikkö osallistuu tarkastushavaintojen käsittelyyn ja johtopäätösten muodostamiseen. Tässä yhteydessä varmistetaan, että johtopäätökset tarkastetuille annettuun palautteeseen ovat kaikkien osalta yhdenmukaiset. Tarkastukset toteutettiin laajuudeltaan ja sisällöltään suunnitellulla tavalla.

Eduskunnalle annettavan kertomuksen hyväksyy pääjohtaja ja prosessissa kertomuksen käsittelyvaiheiden myötä laadunvarmistukseen osallistuvat tarkastusta ohjannut tilintarkastuspäällikkö, tilintarkastuksen ylijohdaja ja tarvittaessa myös esikuntapäällikkö. Eduskunnalle annettavan kertomuksen prosessista on annettu erillinen ohjeistus.

Puoluelain nojalla annettavista tietojen toimittamista koskevista kehotuksista päättää tilintarkastuksen toimintayksikön ylijohdaja valvontaa ohjaavan tilintarkastuspäällikön valmistelun pohjalta.

Vaalirahoituksen valvontatoiminnan osalta on etukäteen määriteltä vaalirahoituslain perusteella valvontakriteerit, joiden perusteella valvonta suoritetaan. Tarkastusvirasto ei voi suorittaa varsinaista tarkastusta vaalirahoituslain nojalla.

Valvonnan toteuttamiseen tarvittavat selvityspyynnöt on lähettänyt valvontaa ohjaava tilintarkastuspäällikkö. Selvityspyynnöiden kriteerit on käsitelty ylijohdajan ja pääjohtajan kanssa.

Vaalirahoituslain nojalla annettavista tietojen toimittamista koskevista kehotuksista päättää tilintarkastuksen toimintayksikön ylijohdaja valvontaa ohjaavan tilintarkastuspäällikön valmistelun pohjalta.

Eduskunnalle annettavan kertomuksen hyväksyy pääjohtaja ja prosessissa kertomuksen käsittelyvaiheiden myötä laadunvarmistukseen osallistuvat tarkastusta ohjannut tilintarkastuspäällikkö, tilintarkastuksen ylijohdaja ja tarvittaessa myös esikuntapäällikkö.

Vaalirahoitusvalvonta toteutettiin vaalirahoituslain mahdollistamalla tavalla siten, että kertomuskannotto voitiin antaa. Valvonnan osalta suunniteltu taso saavutettiin.

(17)

8 Yhteenveto

Otetaan toimintakertomuksen kohtaan 1.2.3 (Tarkastusviraston laatu järjestelmän toiminta)

Laadunvarmistus

Valtiontalouden tarkastusviraston laatu politiikan linjausten ja voimassa olevan strategian mukaisesti tarkastusten laadunvarmistus on kaikkia tarkastuksen vaiheita läpileikkaava toiminto ja se on rakennettu tarkastusviraston yksiköissä – ja toiminnoissa tarkastusprosessin kiinteäksi osaksi.

Tarkastusviraston yksiköiden ja toimintojen vastuulla ovat toimialakohtaiset laadunhallinnan järjestelyt ja yksityiskohtaiset menettelytavat. Tarkastusviraston yksiköt ja toiminnot vastaavat siitä, että laatuasiat on selkeästi vastuutettu ja dokumentoitu, laadunvarmistuksen ja laaturaportoinnin käytännöt vastaavat yleistä ohjeistusta, laaturiskit tunnistetaan, laadun kehitykselle asetetaan erikseen seurattavia tavoitteita ja menettelyjä ja käytäntöjä kehitetään jatkuvasti toiminnasta saadun palautteen perusteella. Tarkastusohjeistuksen perustana ovat INTOSAI:n vahvistamat kansainväliset ISSAI-tarkastusstandardit, tarkastusviraston soveltamat ISSAI -standardeihin perustuvat ulkoisen tarkastajan eettiset periaatteet ja suomalaisen hyvän hallinnon periaatteet.

Laaturyhmän tehtävät ja raportointi

Tarkastusviraston asettaman laaturyhmän tehtävänä on huolehtia laadunhallinnan periaatteet ja menettelytavat kattavan viraston laatu järjestelmän koordinoinnista ja kehittämisestä. Tämä toteutuu suorittamalla laatu järjestelmän jatkuvaa arviointia, laadun seurantaa sekä hyvien laatu käytäntöjen edistämistä. Laaturyhmä raportoi pääjohtajalle sekä tarkastuksen laadunvarmistuksen järjestämisestä vastuussa oleville tarkastuksen yksiköiden ja toimintojen päälliköille.

Laaturyhmän kokoama kertomusvuotta koskeva viraston johdolle annettu laaturaportti koskee kaikkia viraston tarkastus- ja valvontalajeja eli tilintarkastusta, laillisuustarkastusta, tuloksellisuustarkastusta, finanssipolitiikan tarkastusta, finanssipolitiikan valvontaa sekä puolue- ja vaalirahoituksen valvontaa.

Laatu järjestelmän toiminta

Tarkastusviraston sisäinen laaturyhmä jatkoi viraston laatuohjeen mukaisesti tarkastusviraston laadunhallintajärjestelmän toiminnan kehittämistä, seurantaa sekä laaturaportoinnin kokoamista ja hyvien laatu käytäntöjen edistämistä.

Tarkastusviraston toimintayksiköt ovat vastanneet toimintansa laadusta ja pitäneet yllä toimintansa edellyttämää laatu järjestelmää. Tarkastuksen toimintayksiköiden laatu järjestelmät ovat perustuneet ajantasaiseen tarkastus- ja toimintaohjeistukseen, vakioituun tarkastusprosessiin, sen laatu varmistavaan ajantasaiseen ohjaukseen ja valvontaan sekä jälkikäteiseen laaduntarkastamiseen.

Keskeisen laaturyhmän laadunhallintatoimenpiteiden tulostavoitteen mukaisesti laaturyhmä jatkoi virastossa tehdyn kansainvälisen vertaisarviointin (peer review) tulosten arviointia käymällä järjestelmällisesti läpi kaikki vertaisarviointihankkeessa esille nostetut kehittämiskohteet siitä näkökulmasta, kuinka tuloksia ja niihin sisältyviä kehittämideoita oli hyödynnetty viraston kehittämistyössä. Vertaisarviointihankkeessa arvioitiin tarkastusviraston laadunhallintajärjestelmän toimivuutta ja kansainvälisten standardien ja ohjeiden mukaisuutta ja pyrittiin löytämään hyviä käytäntöjä ja mahdollisia kehittämiskohteita sekä antamaan suosituksia järjestelmän kehittämiseksi. Laaturyhmän yleisarviona todettiin, että miltei kaikki kehittämideoit olivat johtaneet käytännön kehittämistoimiin.

Kertomusvuoden aikana toteuttamassaan arviointityössä laaturyhmä on todennut, että viraston strategisessa johtamisessa ja ohjaamisessa on kiinnitetty huomiota keinoihin, joilla turvataan tarkastuksen

(17)

laatua ja lisäarvoa. Tarkastussuunnitelmaan on sisällytetty erityisiä laatutavoitteita, joita liittyivät tarkastuksen aikaiseen vuorovaikutukseen, valtiontaloudellisen näkökulman kattavuuteen viraston tarkastustoiminnassa sekä raportoidun tiedon hyödynnettävyyteen. Tavoitteiden itsearvioinneissa tarkastuksen yksiköt arvioivat laatutavoitteiden toteutuneen hyvin muun muassa tarkastusten tarkastustulosten käytettävyyden ja tarkastuskohteen ja tarkastusviraston vuorovaikutuksen parantumisena. Edelleen todettiin, että viraston suunnittelujärjestelmää on kehitetty siten, että toiminnan kohdentamisen suunnittelun taustalla oleva viraston tekemä valtion- ja kansantalouden riskianalyysi on nykyisellään entistä paremmin integroitu tarkastusten yksiköiden suunnitteluprosessiin. Tavoitteena on ollut valtion- ja kansantalouden riskianalyysin mahdollisimman hyvä käytettävyys viraston tarkastussuunnitelmaa laadittaessa ja tarkastuksia kohdennettaessa.

Laaturyhmä aloitti myös viraston tarkastustoiminnan laatujärjestelmää koskevan ohjeen sisällön päivitystyön sekä käynnisti kaikille tarkastus- ja valvontatyötä tekeville virastolaisille tarkoitetun tarkastuksen ja työyhteisön kehittämiseen tähtäävän koulutusohjelman laadunhallintaa koskevan koulutusosion valmistelun.

Laaturyhmän raportin perusteella yhteenvetona voidaan arvioida, että tarkastusvirastolla on kokonaisuutena riittävät välineet laaturiskien hallintaan. Tarkastusviraston toiminnassa kokonaisuutena henkilöriski muodostaa kuitenkin välillisesti myös laaturiskin. Laaturiskin hallinnassa on tästä näkökulmasta kyse osaamisesta, motivaatiosta, projektinhallinnasta ja resurssien tasapainoisesta käytöstä. Tarkastuksen toimintayksiköt ovat aktiivisin toimenpitein, muun muassa osaamisen kehittämisellä, projektinhallinnan työkaluin, ryhmätyön edistämällä ja dokumentointikäytäntöjen parantamisella pyrkineet ehkäisemään ja rajoittamaan henkilöriskien vaikutuksia tarkastustyön laatuun. Henkilöriskien hallintaan tulee kuitenkin edelleen kiinnittää huomiota.

(17)

LIITE:**Valtiontalouden tarkastusviraston laatupolitiikka**

Valtiontalouden tarkastusviraston laatupolitiikkakirjauksella ilmaistaan johdon näkemys viraston toiminnan ja tulosten laadun halutusta tilasta ja sen saavuttamisen edellytyksistä. Kirjauksen mukaan:

- Valtiontalouden tarkastusviraston erityisasemasta ylimpänä valtiontalouden tarkastajana johtuu, että toiminnan laatu on erityisen tärkeää. Tarkastusviraston laatupolitiikassa keskeisenä on jatkuva kehittämisen ajatus ja toimintojen läpinäkyvyys.
- Laadunhallinta integroidaan olennaiseksi osaksi viraston toimintaa ja johtamista. Toiminnassa noudatetaan ylimpien tarkastusvirastojen kansainvälisiä standardeja sekä muita tarkastusviraston toiminnassaan käytettäväksi määrittämiä, yleisesti hyväksytyjä tarkastuksen ja arvioinnin standardeja. Viraston tarkastustoimintaa arvioidaan säännöllisesti sisäisellä ja ulkoisella arvioinnilla ja tuloksia arvioidaan asetettujen tavoitteiden pohjalta.
- Virastossa ylläpidetään ja kehitetään tarkastustoiminnan laatudokumentointia, joka tukee ja jäsentää toimintojen toteutumista, varmentaa toimintojen laadun ja edistää osaltaan viraston kehittämistä. Laatudokumentoinnin vaatimusten perustan muodostavat ylimpien tarkastusvirastomaisten kansainvälisiin standardeihin perustuvat tarkastusohjeet.
- Viraston johto valvoo, että laatudokumentin edellyttämää toimintatapaa noudatetaan. Viraston johdon erityisen huomion kohteena on henkilöstön motivointi ja osaamisen kehittäminen.
- Jokainen on omalta osaltaan henkilökohtaisesti vastuussa ammattitaitonsa ylläpitämisestä ja hyvän hallintotavan sekä sovittujen eettisten normien noudattamisesta ja siten laadusta.
- Virasto on oppiva organisaatio, jolla on kyky luoda, hankkia ja siirtää tietoa sekä muuttaa omaa käyttäytymistään uuden tiedon ja uusien käsitysten mukaan.
- Tarkastusviraston laatupolitiikka on tarkastusviraston strateginen ulkoisen tarkastuksen laadunhallintaa koskeva tavoitetila.
- Laatupolitiikka konkretisoidaan ja täsmennetään laatua koskeviksi tavoitteiksi ja vaatimuksiksi tarkastusviraston strategiassa ja vuosittaisessa tarkastussuunnitelma- ja tulostavoite asiakirjassa.